

AKADEMIA E SHKENCAVE DHE E ARTEVE E KOSOVËS KOSOVA ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

Kryetari

Prishtinë, 31 gusht 2015
Nr. ref.: 701

Kryetarëve të Akademive të Shkencave dhe të Arteve

Të nderuar kolegë,

Lidhur me letrën e Kryetarit të Akademisë Serbe të Shkencave dhe të Arteve (SASA), Prof. Vlastimir S. Kostić të datës 18.8.2015 kundër anëtarësimit të Republikës së Kosovës në UNESCO, që u është drejtuar kryetarëve të akademive të botës, jemi të shtrënguar të vijmë me shpjegimet e mëposhtme.

1. Kryetari i SASA-s në letrën e tij kërkonte nga Ju të ndërmerrni veprime për të parandaluar anëtarësimin e Kosovës në UNESCO si diçka të rrezikshme. Dhe kjo motivohej me kërkesën për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore serbe në Kosovë. Kësaj i shtohej interpretimi se Kosova qenka territor statusi i të cilit vazhduaka të jetë i rregulluar sipas rezolutës 1244 të OKB-së. Më tej në letër vihej në dyshim vullneti dhe aftësia e Republikës së Kosovës për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore që gjindet në territorin e saj. Si ilustrim për këte shënoheshin pasojat pas vitit 1999 dhe shkatërrimet e vitit 2004. Shënohej gjithashtu dhe pandehma se “gjithë trashëgimia tjetër në territorin e Kosovës është trashëgimi kulturore në pronësi të “shtetit të Kosovës””.

Para kësaj letrë të Kryetarit të SASA-s, Ministri i Jashtëm Republikës së Serbisë, zëdhënës e zyrtar i lartë i Partisë Socialiste të Serbisë në kohën kur kryetar i saj ishte S. Milošević (vitet 90 të sh. XX), z. Ivica Dačić i ishte drejtuar UNESCO-s me kërkesën që të pengohej anëtarësimi i Republikës së Kosovës në UNESCO. Më 10.08.2015 ambasadori i Serbisë në UNESCO, z. Darko Tanasković në gazetën ruse “Sputnjik” kishte ngritur alarmin për nevojën e një ndërmarrjeje gjithortodokse, madje tërësisht të krishterë për të arritur të njëjtin qëllim kundër Kosovës.

Letra e Kryetarit të SASA-s ishte tërësisht e ingranuar në propagandën shtetërore serbe me synimin që të bindte akademitë e botës të kërkonin që të mos i lejohej Republikës së Kosovës dhe popullit të saj të integrohen në mekanizmat ndërkombëtarë që merren me arsimin, shkencën, kulturën, sportin, trashëgiminë, pra pikërisht edhe me mbrojtjen e tyre.

2. Republika e Kosovës është shtet sovran dhe i pavarur i njohur ndërkombëtarisht nga 111 shtete të botës (109 prej tyre anëtarë të UNESCO-s), i integruar në shumë aspekte në sistemin e të drejtës ndërkombëtare dhe përgjegjës për kërkesat dhe detyrimet që dalin prej saj. Ajo ka popullatë të përhershme, territor të përkufizuar dhe qeveri të zgjedhur përmes proceseve demokratike, çka i siguron aftësinë për të qenë e integruar në veprimtaritë ndërkombëtare në raport me shtetet e tjera. Kosova ka një popullatë mbi 90% shqiptare, por Kushtetuta e Republikës së Kosovës e ka përkufizuar shoqërinë e saj si multietnike e multikulturore, duke

siguruar kështu të drejtat e plota dhe mbrojtjen e të gjitha përkatësive etnike, konfesionale, gjuhësore, gjinore e të tjera, sipas standardeve më të larta të mundshme ndërkombëtare.

Shtet sovran dhe i pavarur, me qeveri të zgjedhur, me Parlament, President, Gjykatë Kushtetuese dhe të gjitha instancat e tjera të nevojshme për funksionimin e brendshëm dhe për raportet ndërkombëtare, Republika e Kosovës ka nënshkruar qindra marrëveshje ndërkombëtare, ka nënshkruar marrëveshje bashkëpunimi me Fondin Monetar Ndërkombëtar, me Bankën Botërore, me Bankën Europiane për Rindërtim dhe Zhvillim, me Bankën Europiane për Investime, me Bankën Zhvillimore të Këshillit të Europës, është anëtare e Organizatës Ndërkombëtare të Frankofonisë të Komitetit Olimpik Ndërkombëtar e të shumë mekanizmave të tjerë ndërkombëtarë dhe ka hyrë në procesin e nënshkrimit të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit me Bashkimin Europian, që pritet të finalizohet brenda vitit. Mekanizmat ndërkombëtarë të pranishëm në Kosovë, përfshirë KFOR-in, EULEX-in e të tjera, e ushtrojnë veprimtarinë e tyre si pushtete dhe pjesë të sovranitetit që, në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Kosovës, u janë deleguar mekanizmave ndërkombëtarë. Si e tillë ajo ka hyrë në një dialog të gjerë me Republikën e Serbisë të ndërmjetësuar nga BE në Bruksel.

Republika e Kosovës i ka të gjitha kapacitetet për të hyrë në raporte ndërkombëtare me shtete dhe organizata të ndryshme si shtet sovran, prandaj edhe të bëhet anëtare e UNESCO-s.

3. Republika e Kosovës është shtet i pavarur nga viti 2008, por kjo arritje ka kaluar nëpër një histori të mundimshme të shkaktuar nga shteti i Serbisë në ingranazhet e të cilit SASA ka luajtur rol të rëndësishëm ideologjik. “Memorandumi” i SASA i vitit 1986 u bë një nga nxitësit kryesorë të ekstremizmit serb të prirë nga S. Miloaevi. Ajo frymë e ekstremizmit politik çoi në shpërbërjen e Republikës Federale të Jugosllavisë dhe në luftërat e shtetit serb kundër Sllovenisë, kundër Kroacisë, pastaj në ndërhyrjet gjenocidale në BeH (të kujtojmë vetëm Srebrenicën), shkatërruan trashëgiminë joserbe atje.

Forcat ushtarake, paramilitare e policore serbe, me nxitje të SASA-s dhe me bekim të krerëve të Kishës Ortodokse Serbe (SOC), pas një dekade anektimi të dhunshëm të Kosovës e të vendosjes së apartheidit të egër mbi shqiptarët në vendin e tyre, ushtruan gjenocid mbi popullatën e pambrojtur civile të Kosovës në vitet 1998-99: vranë rreth 15.000 civilë (burra, gra e fëmijë, ndër ta dhe 21 hoxhë), mijëra prej tyre ende të pagjetur, dogjën dhe rrënuan mbi 140.000 shtëpi, dogjën dhe shkatërruan 218 xhami, dhjetëra teqe e shumë objekte të tjera kulturi, arkiva, biblioteka, trashëgimi kulturore, plaçkitën artefaktet që shkojnë në mbi 4.000 vjet vjetërsie dhe tërë infrastrukturën e organizimit shoqëror të Kosovës.

Më 1991 Serbia përjashtoi nga shkollat tërë mësimdhënien në gjuhën shqipe dhe për mbi 450.000 nxënës e studentë, për të cilët shqiptarët qenë të shtrënguar të organizonin një sistem të tërë paralel nëpër shkollat-shtëpi, më të madhin që ka njohur ndonjëherë historia e rezistencave civile në Europë.

Me nismën dhe frymëzimin e drejtpërdrejtë të SASA-s në vitin 1992, përmes ligjit për Akademinë Serbe, të sponsorizuar nga ajo vetë, Parlamenti okupues i Serbisë e shpalli të mbyllur Akademinë e Shkencave dhe të Arteve të Kosovës (KASA) të themeluar nga Parlamenti i Kosovës dekada më parë. Më 1994 pushteti okupues serb sekuestroi ndërtesën e Akademisë së Kosovës bashkë me bibliotekën, arkivin dhe gjithçka tjetër, kështu që Akademia jonë që e shtrënguar të vazhdonte punën e saj në një shtëpi private brenda sistemit ‘paralel’.

Për çlirimin dhe shpëtimin e popullit të Kosovës nga Serbia që kishte ndërmarrë aksione eksterminimi të shqiptarëve, deportuar gjysmën e tyre (1 milion), u desh të ndërhynin forcat e

NATO-s me ndërmjetësim të OKB-së në vitin 1999 pikërisht me pretekstin e mbrojtjes së të drejtave elementare njerëzore nga Shteti i Serbisë. Pastaj u themelua Tribunali i Hagës, që për juridiksion kishte krimet kundër njerëzimit të atij shteti.

4. Popullsia civile e deportuar e Kosovës u kthye në vendin e vet në vitin 2000, ku gjeti 140.000 shtëpi të djegura, gjithçka të plaçkitur, tërë infrastrukturën të rrënuar, të rrënuara e plaçkitura rezervat e ushqimit, madje edhe të fondit të kafshëve, dhe bashkë me mekanizmat e OKB-së (UNMIK) i hyri rindërtimit të vendit në liri. Procesi i rindërtimit të shoqërisë në ato rrethana mungese të çdo gjëje, me plagët e të vrarëve, të zhdukurve, të grave të dhunuara, të fëmijëve pa prindër, nuk qe i lehtë, megjithatë shënoi përparime të dukshme. Frustrimet dhe pakënaqësia me situatën gjithnjë të rëndë në vitin 2004 shpërthyen në një revoltë, me ç' rast, për fat të keq, pati të vrarë, shkatërtime të pronës dhe objekteve të kultit. Edhe pse nën protektorat Kosova i mori përgjegjësitë e veta dhe nga buxheti i saj i varfër ndau miliona euro për rindërtimin e kishave ortodokse. Deri sot për këtë qëllim janë shpenzuar mbi 10 milion euro dhe janë kryer të gjitha punët e rinovimit.

Ndërkohë, Serbia deri sot nuk ka marrë asnjë përgjegjësi për djegjen dhe rrënimin e mbi 140.000 shtëpive, të 218 xhamive, të arkivave, të infrastrukturës, madje as i ka kthyer mbetjet mortore të të pagjeturve nga varrezat masive gjithandej nëpër Serbi. Një oficer i lartë policor serb pat njoftuar publikisht për hedhjen e të masakruarve shqiptarë me kamionë në Danub. Serbia dhe askush nuk mori përgjegjësi as për djegjen e xhamive qindravjeçare në Nish dhe Beograd dhe për djegjen e dyqaneve të shqiptarëve ngado nëpër Serbi po në vitin 2004.

SASA nuk reagoi asnjëherë ndaj këtyre krimeve të shtetit serb kundër njerëzimit. Serbia gjatë tërë kohës ishte anëtare me të drejta të plota e UNESCO-s dhe nuk u përjashtua kurrë nga kjo organizatë. Fare logjikshëm shtrohet pyetja: cili është legjitimiteti moral e tjetër i kësaj Akademie dhe i këtij shteti për të ngritur çështje si këto?

5. Kishat ortodokse serbe në Kosovë e gëzojnë nga viti 2008 mbrojtjen e Kushtetutës së Republikës së Kosovës, të policisë dhe të organeve të tjera të Republikës së Kosovës dhe janë të lira ta zhvillojnë tërë veprimtarinë e tyre në kuadër të Kishës Ortodokse Serbe.

Në të vërtetë, anash incidentin e vitit 2004, gjatë tërë historisë kishat ortodokse në Kosovë e kanë gëzuar mbrojtjen e shqiptarëve dhe në shumicën e rasteve kanë mbijetuar pikërisht falë asaj mbrojtjeje. Njihen mirë me emër mbrojtësit shqiptarë të manastireve të Deçanit, të Pejës, të Devicit, të cilëve Kisha Ortodokse Serbe u ka dhënë mirënjohje dhe gradat vojvoda, duke u shprehur falënderime për këtë punë.

Nga ana tjetër, nuk mund të fshihet e vërteta notore që i pari i KOS-it kishe bekuar kriminelin Arkan në nisje të ndërmarrjeve të tij morbide në Bosnjë dhe në Kosovë.

6. Në vitin 2000, me ndërmjetësim të R. Prodi-t nga BE në Venecie KASA nënshkroi themelimin e Unionit të Akademive të Europës Juglindore bashkë me SASA me besimin te ndërmjetësi Prodi se në SASA po fillonin kohë të tjera, duke i dhënë kështu mundësinë asaj të merrte distancat nga regjimi i Miloaevi-it, të cilit i kishte shërbyer. Në vitin 2002, në bisedat me kryetarin e ALLEA-s, në praninë e përfaqësuesit të UNMIK-ut për arsim e shkencë dhe të Kryetarit të Parlamentit të Kosovës, përfaqësuesit e KASA-s qenë pyetur nëse do ta kundërshtonin integrimin e SASA-s në mekanizma të tillë. Qëndrimet e KASA-s kishin qenë kundër izolimit të kujtdo qoftë, por pritej që SASA të hiqte dorë nga Memorandumi i saj i famshëm dhe nga mbështetja e politikës së Miloaevi-it. Kryetari i ALLEA-s u tha përfaqësuesve tanë se po vinte nga Beogradi pikërisht me garanci të shkruara për këto gjëra.

Në vitin 2004, në momentet kur në Kosovë kishin ndodhur incidentet e përmendura, KASA u pranua në ALLEA në një paketë bashkë me SASA. Më vonë, megjithëse nuk kemi pasur raporte direkte, KASA ka qenë aktive në mekanizmat ndërkademiçku ku ka qenë edhe SASA.

Tash, me kryetarin e saj të ri, po duket se SASA po rikthehet te politikat e saj të vjetra në sintoni të plotë me Ministrin e jashtëm të Serbisë, për çka dëshmon ky sulm i paprecedent kundër kërkesës së Kosovës për anëtarësim në UNESCO.

Kuptohet se sulmet e këtilla i bëjnë krejtësisht të pakuptim angazhimet e përfaqësuesve të shtetit të Serbisë në bisedimet me përfaqësuesit e Republikës së Kosovës me ndërmjetësim të BE-së në Bruksel.

Të nderuar kolegë,

fenomene si reduktimi i SASA-s në vegël të pushtetit (siç dëshmojnë Memorandumi dhe qëndrimet e saj publike deri në vitet 2000), rikthimi te kërkesat fashiste për izolimin e një populli tjetër, tashmë të çliruar prej sundimit të regjimeve që synon të mbështesë ajo, flasin mjaftueshëm për autorët e kësaj letre.

Me respekt,

Akademik Hivzi Islami

Kryetar i ASHAK